

Культура 09

09-21-2024

Тиждень #3

Лекція 18:

Вишивка.

(початок – закінчення)

Завдання (з книжки *Українська Культура I*):

Прочитати:

Лекція 19:

Різьба по дереву.

ст. 95-99.

Виконати:

Виконати вправу, «виписати слова до загадок» на ст. 98 у книжці *Українська Культура I*.

РІЗЬБА ПО ДЕРЕВУ

Різьба по дереву (оздоблення дерева) має в Україні давні традиції. Це мистецтво представлене багатою творчістю по цілій Україні, а особливо відзначається різьба Полтавщини та Гуцульщини, де велику славу здобули різьбарі - родина Шкрибляків, брати Карпанюки та інші.

ПРЕДМЕТИ ОЗДОБЛЕННЯ

В Україні прикрашують різьбленою орнаментациєю зовнішні частини хати (стовпи ганку, рами вікон і дверей), дерев'яні частини всередині (сволок, полиці), меблі (столи, скрині, стільці), посуд (тарілки, горнятка, ложки, бочки), дерев'яні музичні інструменти (бандури, сопілки, цимбали), вози, сани, ярма для худоби, приладдя (топірці, кріси, порохівниці, барильця) і т. д.

Чудові зразки української майстерности в дереві творять релігійні предмети, призначені для церкви або власного дому - ручні хрести, трисвічники ("Трійці") і т. д., а також прикраси всередині дерев'яних церков: іконостаси, вівтарі, амвони/проповідальниці, "павуки" - панікадила. Ряд предметів новішого походження також став об'єктом дереворізьби: касетки і шкатулки, альбоми і т. д.

ОРНАМЕНТИ

У дереворізьбі найбільше використовуються геометричні орнаменти: квадрати, трикутники, зірки та розетки (шестипелюстковий орнамент), ломані та хвилясті лінії, кола та півкола. На центральній і східній Україні поширені також рослинні орнаменти (виноград, лоза, соняшник) і тваринні орнаменти (головно півні). Раніше дереворізьби не розмальовували, а тепер її часами фарбують.

МАТЕРІЯЛИ ТА ІНСТРУМЕНТИ

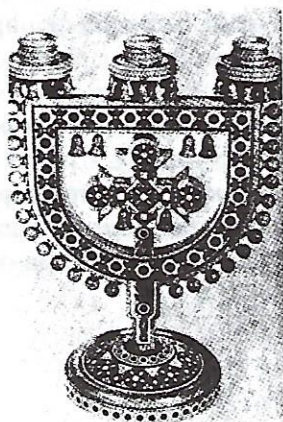
Найкраще для різьби надається дерево явора, клена, горіха, дуба, груші, берези, бука, сосни, смереки та кедра.

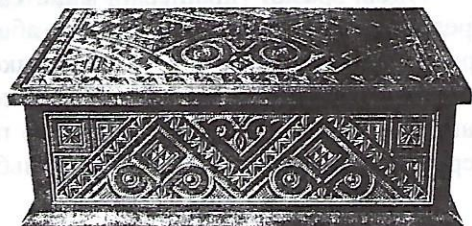
інтарсія

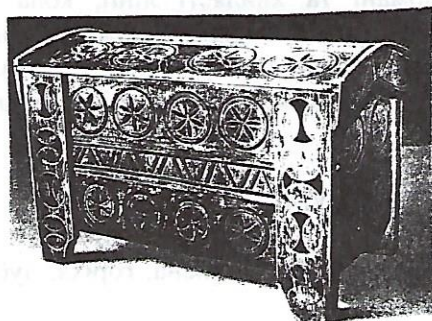
кубок (випалення)

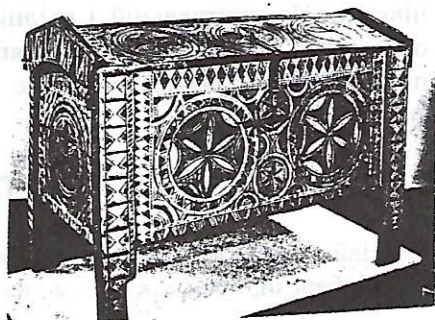
Трійця

скринька

різьблена скриня

інкрустована скриня

Колись для різьблення вживали ніж, пізніше дрiт iз парасолi, а тепер вживають металевий гострокутний **рiзець** i заокруглене рiзною глибиною долото.

РОДИ ТЕХНІКИ

В орнаментациi дерева, окрiм звичайного способу нарiзування по дереву, поширенi й iншi технiки:

ІНКРУСТАЦІЯ - у поверхню дерев'яного предмета врiзуються шматочки рiзнородного матерiялу: рiзні види деревини, кольорові коралики ("пацьорки"), бiсер, бляшки, перлинні та плястикові гудзики, метал.

ІНТАРСІЯ, або дерев'яна мозаїка - у поверхню дерев'яного предмета вкладають кусочки деревини iнших порiд. Інтарсiя використовує чудові ефекти контрастування лiнiй у текстурi рiзної деревини, а також контрасти тiней кольору дерева.

ВИПАЛЮВАННЯ - здiйснюється за допомогою приготованих металевих штампiв ("писакiв") або електричного випалювача-олiвця.

Пояснення слiв

амвон/проповiдальниця - pulpit

барильце - small barrel

випалювання - pyrography, "burning in"

ганок - porch

iнкрустацiя - incrustation, inlaying

касетка - small box

кривулька - zigzag

павук, панiкадило - chandelier

пiдсвiчник - candle holder

порохiвниця - bag for gunpowder

рiзець - chisel

сiчений - sieved

таца-полумисок - plate

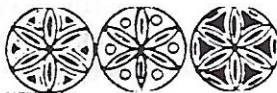
топiр, топiрець - ax with a long handle

шкатулка - small box

ярмо - yoke, ox-bow

Вправа – ідентифікації

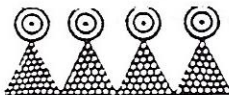
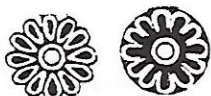
Відгадайте назви поданих нижче орнаментів, які є найбільш поширеними в дереворізбї. Вибирайте з назв, що тут подаємо: рожі/розетки, бані, соняшники, гачки, зубчики, січені зубчики, огірочки, сосни/смерічки, кривулька, очка, скриньки, пшеничка. Будьте уважними, щоб назва підходила орнаментові.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

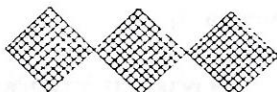
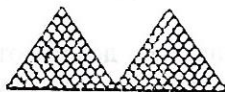
6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

11. _____

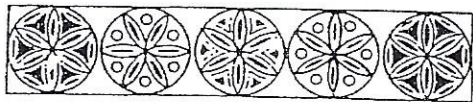
12. _____

Творче домашнє завдання

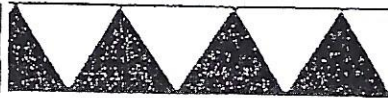
Знайдіть різьблену тарілку, касетку тощо. Перерисуйте орнаментацию. Обведіть колом орнаменти, назви яких ви знаєте. (Для цього користуйтеся попередньою вправою). Побіч кожного орнаменту випишіть його назву.

 Дереворізьба

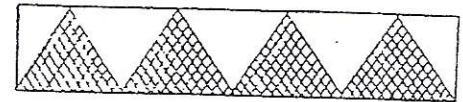
❖ **Вказівка:** відгадай назви поданих нижче орнаментів, які є найбільш поширеними в дереворізьбі. Вибирайте з назв, що тут подаємо: рожі/розетки, бані, соняшники, гачки [hooks], зубчики, січені зубчики [sieved teeth], огірочки, сосни/смерічки [fir trees], кривулька [zigzag], очка, скриньки [chests], пшеничка.
 Впиши назву на лінійці, пониже кожного орнаменту. Будь уважним/ою, щоб назва підходила орнаментові.

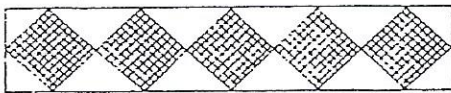
1. _____

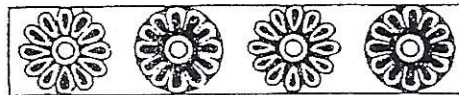
2. _____

3. _____

4. _____

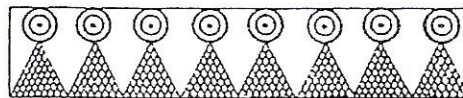
5. _____

6. _____

7. _____

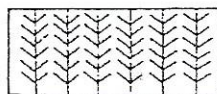
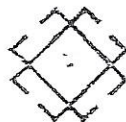
8. _____

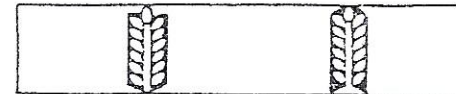
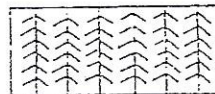
9. _____

10. _____

11. _____

12. _____